

Маслак Л. П. Особливості методики поетапного формування професійної іншомовної компетентності майбутнього офіцера // Житомирська науково-педагогічна школа "Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів" : [зб. наук. праць / за ред. проф. О. А. Дубасенюк]. – Житомир : ЖДУ, 2009. – С. 257–269.

Л.П. Маслак

Особливості методики поетапного формування професійної іншомовної компетентності майбутнього офіцера

В умовах розвитку й постійного розширення всебічних міжнародних контактів, активної участі військовослужбовців і підрозділів Збройних Сил України в миротворчих операціях, міжнародного співробітництва, іноземна мова стає найважливішим засобом професійної комунікації фахівців різних профілів, що й спричинило посилення мотивації у вивченні мов міжнародного спілкування.

Питання професійної іншомовної компетентності розглядаються в роботах як вітчизняних, так і закордонних учених.

У контексті розв'язання нашої проблеми викликають інтерес дослідження О. Бойка, Н. Бориско, В. Бухбиндера, Т. Ваколюк, В. Євтушка, Г. Китайгородської, С. Кожушко, Л. Морської, В. Стасюк, О. Тарнопольського, оскільки вони проводилися у процесі інтенсивного вивчення іноземної мови (Н. Бориско, Т. Ваколюк, Г. Китайгородська, Л. Морська).

Мета експериментальної роботи полягала у перевірці ефективності методики поетапного формування професійної іншомовної компетентності майбутнього офіцера засобами комп'ютерних технологій, інноваційних методик та різноманітних видів роботи в центрі самопідготовки військового інституту.

Для простеження динаміки розвитку процесу формування професійної іншомовної компетентності протягом усієї експериментальної роботи ми розробили відповідну функціональну модель діагностики, у структурі якої було передбачено проведення двох узагальнених зрізів: вхідний діагностичний (2006), дослідження методики формування професійної іншомовної компетентності; та кінцевий (2008), який проводився на кінцевій стадії формуючого експерименту. Це дозволило простежити поетапне зростання професійних умінь майбутнього офіцера та його готовність для здійснення професійної діяльності

При вхідній діагностиці (перший констатувальний етап) експеримент передбачав анкетування курсантів щодо виявлення початкового рівня сформованості професійної іншомовної компетентності та шкали самооцінювання на рівні володіння мовленням з усіх видів діяльності для визначення рівня мовної підготовки. Анкетування та тестування проводилось на початку року в Житомирському військовому Інституті ім. С. П. Корольова Національного авіаційного університету з курсантами першого курсу.

Анкета включала в себе складові компоненти професійної іншомовної компетентності. Майбутні офіцери мали відзначити важливість та сформованість мотиваційно-ціннісного, функціонального, комунікативного та рефлексивного компонентів. Під час діагностичного експерименту курсанти відзначали досить високу значимість виділених компонентів і водночас невисокий рівень їх сформованості.

Нами розроблена методика поетапного формування професійної іншомовної компетентності на заняттях з іноземної мови у три етапи.

Перший етап (*початковий*) передбачав досягнення таких цілей:

- теоретичний аналіз поняттям „професійна іншомовна компетентність”;
- створення доброзичливої атмосфери;
- формування загальних компетенцій курсантів;
- повторення основ елементарного рівня іноземної мови з усіх видів мовленнєвої діяльності;
- розвиток загальних основних мовленнєвих умінь, мовних знань, здібностей до самооцінювання та здатності до самостійного опрацювання матеріалу в центрі самостійної

підготовки.

Метою другого (*середнього*) етапу було:

- розвиток позитивного ставлення до навчання;
- формування у курсантів рубіжного рівня незалежного користувача;
- практичне засвоєння лінгвознавчих та соціокультурних факторів за допомогою створення ситуацій, які близькі до реальних;
- формування професійних компетенцій військовослужбовців;
- розширення військової тематики спілкування;
- збагачення лексичного запасу майбутніх офіцерів спеціальною термінологією та професійно-орієнтованою лексикою.

Третій етап (*завершальний*) ставив за мету:

- подальше формування загальних та професійних компетенцій курсантів;
- розширення інженерно-технічної тематики та ситуацій професійного спілкування іноземною мовою;
- виховання впевненості майбутніх офіцерів як користувачів мови;
- створення презентацій з професійно-орієнтованою тематикою.

Основною метою початкового курсу була адаптація курсантів до умов навчання в вищому навчальному військовому навчальному закладі, певна переорієнтація оволодіння іноземною мовою з метою використання її для особистісних і професійних цілей, що призводить до певних змін у мотиваційній сфері оволодіння нею, а також повторення та узагальнення мовного та мовленнєвого матеріалу, який вивчався у середній школі; вирівнювання знань, навичок і вмінь першокурсників.

Для організації освітнього процесу, який спрямований на формування професійної іншомовної компетентності майбутніх офіцерів, були вибрані адекватні цілі, методи та прийоми навчання, розроблений експериментальний курс „Основи формування іншомовної компетентності військовослужбовця - професіонала”, проведений формувальний етап експерименту, аналіз результатів якого визначив корективи в програмі дослідження. Курс базувався на загально дидактичних та специфічних принципах: *спрямованості навчання на реалізацію мети, науковості, зв'язку теорії з практикою, доступності та міцності, систематичності і послідовності, інтенсивності, професійної спрямованості, еврилогізації, варіативності та ресурсності.*

Такі принципи навчання допомагали знайомити курсантів з науковими фактами, поняттями, закономірностями, досягненнями сучасної науки, розвивати їх знання, вміння і навички; сприяли умілому застосуванню теоретичних знань для виконання практичних завдань, дозволяли окреслити перспективи подальшого розвитку; стимулювали використовувати сучасні наочні засоби: навчальне телебачення, відеозапис, презентації; а також сприяли виявленню внутрішньо предметних та між предметних зв'язків і формуванню системних знань про реальний світ.

При професійній іншомовній підготовці найбільш очевидною сучасною тенденцією є плюралізм методів і технологій, які стимулюють саморозвиток, творчу ініціативу, а також дають можливість самореалізації у військово-професійній діяльності майбутнього військового фахівця.

З метою формування мотиваційного компоненту професійної іншомовної компетентності були вибрані такі методи і прийоми: створення творчої атмосфери при проведенні занять з використанням інноваційних методик навчання та викладання, професійний зміст та спрямованість освіти, поєднання комунікативного та традиційного методу навчання, використання ділових та рольових ігор, творчих презентацій та проведення аудіо-, відео-, інтернет-занять.

Для розвитку **функціонального** компоненту використовувались такі методи та форми організації занять: підготовка презентацій інженерно-технічної спрямованості, використання методів комп'ютерного навчання (виконання вправ та тестів у інтернет-

класі), заняття-захисти проектів на військову та інженерно-технічну тематику, активні методи навчання (аудіо- та відеозаняття, конференції) та методи самостійної підготовки з літературою професійного спрямування в центрі самопідготовки.

Використання інформаційних та телекомунікаційних технологій дало можливість створити технологічно-навчальне середовище -середовище, в якому поряд із традиційними матеріалами та видами роботи використовувались можливості ресурсів інформаційно-комп'ютерних технологій (ІКТ) та навчальні матеріали нового покоління.

Формуючи **комунікативний** компонент професійної іншомовної компетентності, використовувались ситуаційний метод навчання, сократичні та евристичні бесіди, метод навчальної дискусії, заняття-брифінги з військово-миротворчої тематики, заняття-вікторини на технічну тематику.

Розвитку рефлексивного компоненту сприяли практичні методи навчання, а саме види завдань, які включали оцінку та самооцінку курсантів, правильність їх виконання з виправленням помилок, а також методи усного та письмового контролю.

Навчальний процес у вищому військовому навчальному закладі має здійснюватись поєднувати традиційні та новітні технології. Крім традиційних форм і методів занять, широко використовувались нетрадиційні: інтегровані і тематичні ігрові заняття, заняття-конкурси, ділові ігри, метод „мозкового штурму", заняття з використанням мультимедійних засобів навчання та комп'ютерних технологій.

Тематичний зміст навчання іноземною мовою вмщував такі компоненти: 1) сфера спілкування, теми, ситуації; 2) мовний, мовленнєвий, військовий, інженерно-технічний, країнознавчий та лінгвокраїнознавчий навчальний матеріал; 3) знання, навички та вміння мовлення.

Одною з провідних форм навчання була бінарна лекція. Особливість такої форми навчання полягала в тому, що заняття проводилось двома викладачами. З метою поширення іншомовного середовища у вищому військовому навчальному закладі та інтеграції військових дисциплін з гуманітарними, предметом проведення сумісних занять була визначена певна тактика. Заняття розпочиналось іноземною мовою та закінчувалися державною мовою для засвоєння основних понять та категорій курсу дисципліни.

Лекція-візуалізація - це одна з форм подання лекційного матеріалу засобами ТЗН та аудіо- і відеотехніки. Вона була дуже ефективною при інтеграції суспільних наук (культурологія, філософія, військове мистецтво) з іноземною мовою. Для посилення ефекту наочності та взаєморозуміння з курсантами викладачем застосовувались Power Point презентації на визначену програмою тематику.

Комп'ютеризоване навчання іноземній мові дозволяло контролювати навчальну діяльність курсанта з високою точністю і об'єктивністю, здійснюючи постійний зворотний зв'язок.

Комп'ютеризоване навчання іноземною мовою має цілий ряд переваг, варіативність на різних етапах навчання; можливість застосовування на практичних заняттях різного типу; полегшення сприймання і запам'ятовування курсантами навчального матеріалу; економне використання навчального часу; індивідуалізація навчання, вибір обсягу та послідовності засвоєння матеріалу, темпу роботи; реєстрування відомостей про студента; збір та обробка статистичних даних про індивідуальну навчальну діяльність курсантів; зменшення видів роботи, що викликають втомлюваність курсанта; використання різних аудіовізуальних засобів навчання (графіки, звуку), наочного та динамічного подання матеріалу; зміна послідовності навчання з урахуванням результатів аналізу роботи курсантів; адаптація існуючих навчальних матеріалів до комп'ютеризованих умов навчання; створення комфортного середовища навчання; упровадження експериментальних досліджень; активізація навчальної діяльності курсантів; інтенсифікація навчання та підвищення рівня мотивації;

формування належної самооцінки майбутніх офіцерів та створення умов для самостійної роботи [4].

Комп'ютерна програма „Tense Buster” полегшувала навчальний процес, демонстрацію матеріалу та дозволяла зняти з викладача трудомістку роботи.

Ефективність застосування комп'ютерних інформаційних технологій у мовній підготовці досягалась при їх комплексному та системному використанні.

За допомогою інтернет-занять, використовуючи іншомовні сайти, особливо www.englishpage.com, стало можливо відпрацювати: фонетичний, граматичний, лексичний та комунікативний аспекти мови, що дозволило більш якісно і швидко оволодівати мовним матеріалом, розвивати мовленнєві навички та вміння. Такі заняття можливо було проводити як із групою, так і в індивідуальній формі.

Навчально-рольові (**професійно-діяльнісні**) ігри застосовувались як одна з **форм навчання**, особливо при вивченні тематики професійного спрямування. Вони здійснювалися за заздалегідь розробленим сценарієм (картками для ігор), який характеризувався соціокультурною складністю завдань, кількістю ситуацій, проблем, різноманітністю реквізитів, які виконують функцію управління розумовою іншомовною діяльністю курсантів та їх предметними діями. В іграх такого типу комунікативна функція іноземної мови реалізувалася б максимальному обсязі.

Під час підготовки до проведення рольової гри, викладач повинен врахувати наступні її ознаки:

1. Ситуація найбільш наближена до життя. Тут наводяться зведені відомості про соціальні взаємини партнерів, наприклад, офіційні, неофіційні.

2. Ролі, обрані курсантами, найбільшою мірою мають підходити визначеній ситуації. Опис ролі подається в рольовій картці. Інформація може бути представлена досить детально, наприклад, відомості про резидента (життєвий і мовленнєвий досвід, його звички, захоплення і т.п.) Однак інформація не викладається занадто докладно, тому що в цьому випадку учасник гри позбавляється можливості виявити свою творчість.

3. В іграх з загальною розмовною тематикою (для курсантів I курсу) учасники рольової гри враховують наявність різних рольових цілей (якщо касир продає квиток, то покупець не тільки купує цей квиток, але й цікавиться необхідною інформацією, дізнається про багаж, а також відраховує гроші).

4. Учасники рольової гри діють не індивідуально, а лише колективно, репліки одного викликають відповідну реакцію іншого, що зумовлює наступну дію партнера.

5. Наявність загальної мети у всього колективу.

6. Учасники гри приходять до власного рішення, яке підказане ситуацією і думками самого курсанта: куди поїхати відпочивати, яку книгу прочитати, яка бойова техніка найкраща, чи варто бути миротворцем тощо.

7. Наявність системи групового й індивідуального оцінювання діяльності учасників гри. Кожен учасник гри в залежності від виконання заданої ролі оцінюється викладачем.

8. Наявність керованої емоційної напруги. Створення доброзичливої атмосфери.

На всіх етапах формування професійної іншомовної компетентності навчальний процес у вищому військовому навчальному закладі здійснювався за принципом поєднання традиційних і новітніх технологій.

Крім традиційних форм і методів занять, нами широко використовувалися і нетрадиційні: інтегровані й тематичні ігрові заняття, заняття-заліки, заняття-конкурси, ділові ігри, метод „мозкового штурму”, заняття з опорними конспектами та використанням мультимедійних засобів навчання.

Для того, щоб процес формування професійної іншомовної компетентності відбувався успішно, необхідна узгодженість діяльності викладача та курсанта (таблиця 1).

Діяльність викладача та курсанта

Діяльність викладача	Діяльність курсанта
1. Конкретизація мети, завдань навчання.	Розуміння мети, завдань навчання.
2. Конкретизація змісту навчання.	
3. Планування методів, засобів, форм навчання.	Позитивне сприйняття <i>методів</i> , засобів та форм навчання.
4. Стимулювання курсантів до пізнавальної діяльності (постановка мети, визначення завдань, формування позитивних мотивів учення).	Усвідомлення курсантами навчальної мети, завдань, їх сприйняття, формування внутрішнього настрою на успішне учення.
5. Організація дидактичного процесу під час якого відбувається: організація сприйняття, усвідомлення, закріплення та застосування знань.	Усвідомлення (аналіз, синтез, порівняння, зіставлення, абстрагування, конкретизація, аргументація, класифікація, узагальнення, виділення головного тощо. У результаті — утворення понять, узагальнених уявлень про сутність явищ або предметів); закріплення та застосування знань у професійній діяльності
6. Допомога в організації самостійної пошукової діяльності курсантів : ознайомлення студентів із основними джерелами знань центру самопідготовки та графіком організації індивідуальних консультацій.	Самостійна робота курсантів в центрі самопідготовки: ознайомлення з інформацією; опрацювання іншомовних джерел (конспектування, рефератування); підготовка тез (доповіді, виступу) за літературними іншомовними джерелами та іншими шляхами надходження інформації (робота з аудіовізуальними засобами тощо); дослідницька і пошукова діяльність; тестування і самотестування за допомогою комп'ютерних технологій у центрі самопідготовки.
7. Створення в групі атмосфери доброзичливості та довіри, стимулювання пізнавальної та комунікативної творчості. Проведення військових експрес-нарад, навчальних, розвивальних, професійно-спрямованих ігор іноземною мовою.	Участь груп у військових експрес-нарадах, формування висновків і узагальнень; участь в іграх (навчальних, розвивальних та ін.). Сприймання, критичне осмислення, запам'ятовування та систематизація інформації.
8. Оцінювання ступеня розв'язання провідних проблем на практичних заняттях, керівництво оцінювальною діяльністю курсантів. Визначення недостатньо опрацьованих аспектів провідної проблеми, визначення домашнього завдання. Підведення основних підсумків роботи навчальної групи, окремих курсантів	Сприймання та осмислення інформації викладача, колективна оцінка якості спілкування на практичних заняттях. Сприймання, осмислення та фіксування домашнього завдання. Сприймання, осмислення та фіксування оцінювальних суджень викладача. Участь у діагностичній контрольній роботі та анкетуванні

9. Контроль і оцінювання результатів навчання, коригування процесу навчання.	Самоконтроль.
--	---------------

Головними етапами педагогічного керівництва, які необхідно інтенсифікувати в інтересах підвищення професійної підготовки курсантів у процесі навчання іноземної мови як елементу формування професійної іншомовної компетентності [2], вважаємо такі:

1. Аналіз рівня знань курсантів іноземної мови:

- діагностика рівня знань курсантів (анкетування, бесіди іноземною мовою тощо).

2. Розподіл курсантів на групи за рівнем мовної підготовки:

- розподіл курсантів на три групи (з високим, середнім, низьким рівнем знань іноземної мови) за допомогою вхідного тестування.

3. Підбір навчальних матеріалів для груп курсантів з різними рівнями знань іноземної мови:

- вивчення науково-методичної, військово-педагогічної літератури з проблем інтенсивного навчання іноземної мови;
- вивчення досвіду інтенсивного навчання іноземної мови курсантів на кафедрі;
- збір банку необхідної інформації для навчальних матеріалів;
- визначення змісту, методів, форм, засобів навчання курсантів з урахуванням проведеного розподілу на групи.

4. Диференціація змісту навчального матеріалу і його розподіл за часом, формами і методами реалізації:

- розподілення матеріалу за темами курсу; визначення форм і часу, необхідних для їх реалізації;
- створення моделей, побудова структури занять, визначення результату.

5. Розробка загальної схеми дій викладача при інтенсивному навчанні:

- розробка різних варіантів, підбір форм проведення в умовах інтенсивного навчання;
- підготовка технічних засобів навчання;
- розробка шляхів стимулювання діяльності курсантів;
- прогнозування слабких сторін в управлінні процесом інтенсивного навчання.

6. Керівництво інтенсивним навчанням курсантів на занятті та в центрі самопідготовки:

- створення психологічних умов інтенсивного навчання іноземної мови на занятті (диференціація завдань за ступенем складності, мотивація навчальної діяльності, стимулювання курсантів) та в центрі самопідготовки;
- орієнтування на завдання для самостійного вивчення та засоби його виконання;
- добір основних і додаткових матеріалів за змістом, відповідних методам реалізації залежно від рівня знань курсантів;
- проведення індивідуальних консультацій, виявлення прогалин у знаннях, робота з відстаючими;
- навчання за самостійно розробленим алгоритмом для досягнення вищого рівня знань у курсантів;
- систематизація знань та відповідних мовленнєвих умінь та навичок курсантів з вивчених тем.

7. Аналіз результативності та успішності інтенсивного навчання іноземної мови:

- проведення підсумкової роботи після закінчення вивчення кожної теми, порівняння очікуваних та одержаних результатів;
- заохочення курсантів (додаткові бали);
- зміна складу груп;
- підбиття підсумків про зміни, які відбувалися в навчальному процесі, а також

причин відхилення від поставлених завдань;

- внесення корективів у зміст навчального матеріалу та в організацію навчального процесу.

Щоб досягнути мети вивчення іноземної мови, використовувався комунікативний підхід в поєднанні з комунікативними методами навчання. Із *словесних методів* нами найчастіше використовувалися сократичні (евристичні) бесіди, особливо в тих випадках, коли нова тема була не складною, а в курсантів уже склалися про неї певні уявлення або усталилися життєві спостереження, які дозволяли осмислити і засвоїти знання евристичним або сократичним шляхом.

Серед *практичних методів* застосовувалися. Завдяки усним та писемним вправам студенти виконували багаторазові дії та тренувались у застосуванні засвоєного матеріалу на практиці. Таким чином вони поглиблювали свої знання, формували відповідні уміння і навички та розвивали своє мислення і здібності.

Навчальна праця формувала в студентів уміння організовувати процес навчання в центрі самопідготовки: осмислювати цілі майбутньої спеціалізації, визначити завдання та умови їх вирішення, здійснювати самоконтроль, самооцінку якості виконання роботи та вносити корекцію.

За допомогою *відеометоду* курсантам подавалася повна, достовірна інформація про явища і події, які вивчались; створювалось специфічне мовне середовище, задовольнялись запити, бажання та інтереси курсантів, проводились тренувальні роботи та вправи. Цей метод дозволив забезпечити оптимальний обсяг передачі й засвоєння наукової інформації та раціоналізувати навчальний процес і підвищити його результативність.

Для більшої стимуляції та мотивації навчання нами застосовувались *пізнавальні дидактичні ігри* з різною військовою, країнознавчою, миротворчою та інженерно-технічною тематикою. Позитивний досвід використання навчально-рольових ігор накопичено у різноманітних ланках системи підготовки кадрів (О. Ф. Волобуєва, А. М. Воробійов, П. М. Городов, В. А. Губін, О. І. Гуськов, В. П. Давидов, В. П. Іванов, М. С. Кравчук, В. Д. Лопатка, Т. І. Олійник, О. Б. Тарнопольський, О. В. Торічний та ін.). Навчально-рольова гра в колах науковців має найрізноманітніші назви: навчально-ситуативна (М.Ф.Стронін), ситуативно-імітаційна (І. В. Драгомирецький), ділова (О. Н. Краснянська), рольова гра (О. Г. Штепа, Т. І. Олійник). Курсанти мали можливість здобувати знання, беручи участь у різних видах ігор за рахунок власних зусиль в процесі захоплюючого змагання в парах, міні-групах та командах.

Для створення мовного середовища був застосований *ситуаційний метод*. Він застосовувався тоді, коли жоден з попередніх методів не давав змоги швидко й ефективно досягти поставлених завдань у наявних конкретних умовах. Такий метод дозволяв обирати нестандартні рішення, що сприяло досягненню курсантами значних успіхів.

За О.В.Бернацькою ми видалили типові ситуації професійної діяльності військово-службовця [1, с. 10], які реалізувалися в навчальному процесі: ситуація-вправа, ситуація-ілюстрація, ситуація-оцінка, ситуація-запит інформації, ситуація-виклад, ситуація-проблема (таблиця 2).

Метод *навчальної дискусії* полягав в обміні поглядами з конкретної проблеми, створенні ситуацій пізнавальної дискусії. Для такої дискусії використовувалися факти боротьби різних наукових точок зору щодо тій чи іншої проблеми. У такий спосіб курсанти набули нових знань, училися їх відстоювати, самостверджуватися..

**Компоненти моделі типових ситуацій професійної діяльності
військового фахівця**

Критерій системності	Ситуації
За функціональною спрямованістю навчального завдання	ситуація-опис, ситуація-проблема, ситуація-вправа, ситуація-ілюстрація, ситуація-оцінка, ситуація-запит інформації, ситуація-виклад
За формою організації навчальної діяльності	групові, індивідуальні, колективні (курсант-курсанти, викладач-курсант, курсант-викладач)
За тематичною визначеністю	загально-розмовна, культурологічна, професійно-військова, інженерно-технічна тематика
За цільовою настановою	навчальні, пізнавальні, контрольні, завдання самоконтролю
За ступенем складності	1) елементарний; 2) рубіжний; 3) „просунутий” рубіжний.
За характером мовного матеріалу	1) лексичні; 2) граматичні.

Метод усного контролю здійснювався шляхом індивідуального і фронтального опитування курсантів та сприяв активізації їх уваги.

Метод письмового контролю здійснювався за допомогою стандартизованих тестових завдань (STANAG-6001) та розроблених авторських завдань на основі основних підручників для військових Campaign 1 та Campaign 2, які допомагали готувати майбутніх офіцерів до здачі екзаменів міжнародного військового зразка.

Допоміжним авторським спецкурсом був „Основи формування іншомовної компетентності військовослужбовця-професіонала”, який ознайомив майбутнього офіцера з основами повсякденної, професійної військової, миротворчої, інженерно-технічної тематики, допоміг оволодіти комунікативними навичками, вербальними та невербальними засобами спілкування у надзвичайних ситуаціях.

Програма даного курсу, згідно загальноєвропейських рекомендацій Ради Європи, включала в себе розвиток професійної іншомовної компетентності та компетенцій, які входять до її складу: лінгвістичної - володіння мовними засобами, знання мовного матеріалу, процесами розпізнавання правила його оформлення та оперування (особистісні якості); тематичної - володіння екстралінгвістичною інформацією (система знань професійних особливостей та реалій, етикетних форм мовлення та вміння користуватися ними в різних сферах спілкування); прагматичної, до складу якої входить дискурсивна (здатність користувача пов'язувати речення логічно, з тим щоб продукувати зв'язні відрізки мовлення); соціокультурної - знання соціокультурного контексту, до якої входять лінгвістичні маркери соціальних стосунків; правила ввічливості; вирази народної мудрості; реєстрові відмінності; діалект та акцент; компенсаторної - вміння досягти взаєморозуміння, вийти із складного становища; комплекс спеціальних (мовних) умінь, що характеризують рівень практичного володіння іноземною мовою як засобом спілкування, у тому числі при вирішенні проблем в професійному спілкуванні; навчальної - вміння вчитися, користуватися довідковою літературою та словником, що забезпечує адекватне засвоєння мови з метою професійного військового спілкування; плюрилінгвальної і плюрикультурної - різні ступені володіння кількома мовами, а також *комунікативної компетенції* - вміння

спілкуватися без створення напруги з співбесідником, тобто вміння співпрацювати, організовувати, вирішувати життєві та практичні ситуації.

Використання програми курсу можливе як у процесі навчання курсантів інженерно-технічної спеціальності вищих військових навчальних закладів, так і при мовній підготовці офіцерів до виконання миротворчих місій

Навчання проводилося за інтенсивною американською методикою з використанням автентичного курсу американської англійської мови American Language Course (ALC) Оборонного мовного інституту Збройних Сил США (DLI, м. Сан-Антоніо, Техас), комунікативної англійської методики Британської Ради, навчально-методичних розробок школи Збройних Сил Канади (MTAP м. Отава) та навчально-методичних матеріалів викладачів кафедри іноземних мов Житомирського військового інституту імені С. П. Корольова Національного авіаційного університету.

Курс інтенсивної підготовки з англійської мови був розрахований на 500 годин: 368 годин аудиторних практичних занять та 132 години самостійної роботи. Він складався з 26 модулів.

Самостійна робота передбачала відпрацювання навчального матеріалу, який засвоювався на аудиторному практичному занятті, а також опрацювання додаткових джерел інформації в центрі самостійної підготовки.

Під час проходження спеціального мовного курсу нами використовувалися сокротичні (евристичні) бесіди, пізнавальні дидактичні ігри з військовою, країнознавчою, миротворчою та інженерно-технічною тематикою, ситуаційний та відеометод, військово-технічні та культурознавчі презентації, інтернет-заняття, які допомагали створити специфічне мовне середовище, задовільнити запити, бажання та інтереси, проводити тренувальні роботи та вправи.

Нами було визначено та охарактеризовано наступні психолого-педагогічні умови ефективної організації групової навчальної діяльності в процесі формування професійної іншомовної компетентності:

- 1) поєднання групового навчання з фронтальним та індивідуальним;
- 2) дотримання чіткої структури занять;
- 3) застосування різних видів групової діяльності;
- 4) взаємна відповідальність і звітність у групах;
- 5) забезпечення особистісної взаємодії в малих групах;
- 6) управління та коригування викладачем діяльності малих груп [3].

У ході дослідження ми дійшли висновку, що за допомогою інформаційних технологій в процесі вивчення іноземних мов можливе:

- проведення аудиторних занять і самостійної роботи, спрямованих на розвиток навичок усного мовлення;
- поповнення активного та пасивного словникового запасу;
- удосконалення навичок перекладу;
- здійснення перевірки орфографії;
- здійснення тестової перевірки знань.

Отже, використання сучасних методів інформаційних технологій є ефективним засобом підготовки фахівців та формування у них професійної іншомовної компетентності.

Література

1. Бернацька О. В. Моделювання ситуацій професійної діяльності у навчанні іноземної мови у вищому навчальному закладі військового профілю: автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. пед. наук / О. В. Бернацька. - Київ, 2004. - 21 с.
2. Ваколюк Т. В. Педагогічні умови інтенсивного навчання іноземної мови курсантів-прикордонників : автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. пед. наук / Т. В. Ваколюк - Хмельницький, 2003 - 24 с.

3. Герасимчук І.В. Психолого-педагогічні умови організації групової діяльності курсантів у навчанні іноземної мови : автореф. дис. на здобуття наук ступеня канд. пед. наук / І. В. Герасимчук. - Хмельницький, 2004. - 18 с.

4. Кужель О. М Використання персонального комп'ютера у вивченні іноземних мов / О. М Кужель, Т. І. Коваль // Нові інформаційні технології навчання в навчальних закладах України : наук.-метод. зб. / редкол.: І.І. Мархель та ін. - Одеса . Друк, 2001. - Вил 8. - 242 с